

Tien krachtlijnen van Bind-Kracht

1. Bind-Kracht stelt empowerment centraal in de strijd tegen armoede en sociale ongelijkheid.

Empowerment brengt als denk- en handelingskader een fundamentele verandering in het kijken naar sociale problemen en oplossingen. 'Empowerment is een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van *controle*, het aanscherpen van *kritisch bewustzijn* en het stimuleren van *participatie*' (Driessens en Van Regenmortel, 2006: 101). Hulpverleners die werken vanuit een empowerment-paradigma gaan actief op zoek naar kracht- en steunbronnen bij maatschappelijk kwetsbare personen, groepen of gemeenschappen. Ze verbinden deze met hulpbronnen in de bredere sociaal- en politieke omgeving.

2. Bind-Kracht vertaalt empowerment in de hulpverlening als werken aan autonomie in verbondenheid.

Empowerment stimuleert de eigen mogelijkheden en biedt ondersteuning en versterking waar nodig. We gaan uit van een fundamentele afhankelijkheid tussen mensen waarbij iedereen streeft naar autonomie, maar steeds in verbondenheid met anderen. Vijf pijlers zijn noodzakelijk om dit in de hulpverlening te verwezenlijken: een krachtenperspectief, een hulpverleningsrelatie gekenmerkt door betrokkenheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid, een ondersteunende en schakelende hulpverlener, een competente en empowerende organisatiecontext en tenslotte vraaggestuurd cliëntoverleg.

3. Bind-Kracht ziet relationele gelijkwaardigheid als basis van de kracht van de hulpverleningsrelatie.

Typerend voor elke hulpverleningsrelatie is de ongelijkheid tussen hulpvrager en hulpverlener. Inhoudelijke ongelijkheid is daarbij niet problematisch. Mensen in armoede verwachten een hulpverlener die als gids kennis overdraagt en hen aan hun recht(en) laten komen, die als vakman hun handelingscompetenties versterkt en als belangenbehartiger hun handelingsmogelijkheden verruimt. Daarnaast verwachten ze ook een ondersteuner-stimulator, die lichtpuntjes blijft zien, die een sleutel tot verandering brengt en hen tot hun recht laat komen.

Wat mensen in armoede wel als problematisch ervaren, is de relationele ongelijkheid in de hulpverlening. Een hulpverlener met een afstandelijke, bureaucratische of paternalistische opstelling maakt en houdt mensen afhankelijk en versterkt (het gevoel van) controleverlies. Daarom pleit Bind-Kracht voor een nabije, warme en gepersonaliseerde relatie met een emancipatorische dynamiek. Mensen in armoede zoeken naar gelijkwaardigheid op relationeel niveau en gaan gemakkelijker op weg met een hulpverlener die zich ook als mens durft tonen. Instrumentele hulpverlening mislukt vaak als de expressieve dimensie ontbreekt. Interventie én presentie gaan in een krachtgerichte hulpverlening hand in hand.

4. Bind-Kracht betekent zich verbinden met de leefwereld van mensen in armoede, wat ruimte schept voor de kracht van het verschil.

Door zicht te krijgen op de leefwereld van mensen in armoede, kan een hulpverlener bepaalde gedragingen, houdingen en weerstanden beter kaderen, de effecten van uitsluiting en de diepe kwetsuren leren kennen. Hij zal ook rekening houden met betekenisgevende rollen, de veerkrachtmechanismen ontdekken en kunnen aansluiten bij de drijfveren en wensen van de hulpvrager. Door open te staan voor dit 'anders-zijn', het durven bevragen en leren begrijpen, en door het confronteren met de eigen waarden

en normen wordt de kracht van het verschil duidelijk. Hulpverleners en hulpvragers kunnen door samen op weg te gaan veel van elkaar leren. Ze kunnen elkaar versterken als er ruimte komt voor wederkerigheid in een hulpverleningsrelatie.

5. Bind-Kracht heeft oog voor psychologische processen en hun invloed op structureel vlak.

Een krachtgerichte kijk op mensen in armoede staat centraal in Bind-Kracht. Het concept 'veerkracht' staat voor het vermogen van een persoon of een systeem om zich positief te ontwikkelen ondanks moeilijke levensomstandigheden. Dat is een belangrijke conditie van empowerment en het appèl erop is de sleutel van een krachtgerichte hulpverlening. Een veilige gehechtheid en interne beheersingsoriëntatie vormen belangrijke bouwstenen voor veerkracht. De omgeving heeft ook hier verantwoordelijkheid. Ze kan kansen bieden op positieve identiteitsvorming en rolverwerving, de 'tweede klap' (bij voorbeeld de vernedering en uitsluiting die met armoede gepaard gaan) vermijden, warme plekken, groepen en steunfiguren creëren of mogelijkheden scheppen tot 'geven'.

Daarnaast zijn er ook de kwetsuren van mensen in armoede en de achterliggende psychologische mechanismen waarmee hulpverleners moeten rekening houden zonder mensen in armoede te beschuldigen of armoede te individualiseren. We benadrukken integendeel het belang van de context en ervaringen bij de ontwikkeling van stoornissen én zien steeds mogelijkheden tot verandering en groei.

6. Bind-Kracht ontwikkelt zich via gepaste rolcombinaties tussen hulpvragers en hulpverleners.

Binnen een hulpverleningsrelatie nemen hulpverlener en hulpvrager een rol op. Het is de taak van de hulpverlener om flexibel om te gaan met zijn rol en te streven naar een gepaste rolcombinatie, die geen kwetsuren toevoegt maar duurzame resultaten biedt. Sommige hulpvragers hebben niet meer nodig dan een redder of een rituele zorgverstrekker die hen terug op de sporen zet via een korte interventie (routinematig of op maat). Bij hulpvragers die op hun autonomie staan of die een aantal vaardigheden nooit kunnen beheersen, is wat ruste en stabiliteit in hun situatie vaak het beste wat ze (op dat moment) kunnen bereiken. Deze hulpvragers hebben gedurende langere tijd nood aan een probleemplosser die hun toegang geeft tot sociale rechten en zaken regelt die ze zelf niet gedaan krijgen.

Maar vele gezinnen met een verstrengeling van problemen hebben meer nodig. Vooral begeleiders en bemiddelaars werken verbindend en versterkend. Ze behalen duurzame, maar soms weinig zichtbare resultaten in de versterking van het zelfbeeld en in maatschappelijke integratie. Maar een hulpverlener hoeft niet ten aanzien van alle cliënten een begeleidersrol op te nemen. Wanneer procesmatig werken het risico op nieuwe kwetsuren inhoudt, dan dient de hulpverlener een andere rol op te nemen. Elke rol draagt immers kansen tot empowerment in zich als die op een gepaste wijze wordt ingevuld.

7. Bind-Kracht vraagt een positieve basishouding en gaat uit van de kracht van dialoog en participatie.

Bind-Kracht gaat uit van een hulpverleningsrelatie waarin hulpverlener en hulpvrager samenwerken aan wat belangrijk is voor de hulpvrager. Versterkend en verbindend werken kan enkel in partnerschap, waarbij men gebruik maakt van de kracht van de dialoog. De hulpvrager wordt een medespeler in het hulpverleningsproces, waarin op zijn ritme gewerkt wordt in een relatie waarin hij zichzelf kan zijn, zich goed voelt en zijn zelfbeeld kan versterken. Dit vraagt van de hulpverlener een positieve basishouding, gekenmerkt door respect (voor het anders-zijn van de hulpvrager), partnerschap, presentie (eerlijke, opmerkelijke, geduldige en vrije aandacht voor de hulpvrager) en het krachtenperspectief. Deze basishouding creëert de noodzakelijke basis om als

hulpverlener aan bod te kunnen en mogen komen en om als hulpvrager te kunnen openstaan voor zijn deskundigheid.

8. Bind-Kracht wil spanningsvelden en machtsrelaties binnen de hulpverlening bespreekbaar en hanteerbaar maken.

Elke hulpverlener wordt geconfronteerd met spanningsvelden in de relatie met de hulpvrager: het spanningsveld tussen vertrouwen en controle, tussen afstand en nabijheid, tussen product- en procesgericht werken, tussen verafhankelijkheid en autonomieverhoging, tussen organisatie- en cliëntbelangen. Met elke cliënt gaat hij op zoek naar een nieuw evenwicht. In het bewust omgaan met deze spanningsvelden in dialoog met de hulpvrager komt een creatieve, krachtgerichte hulpverlening tot stand.

9. Bind-Kracht groeit in een stimulerende omgeving en empowerende organisatie.

Competente werkers hebben ook competente organisaties nodig. Empowerende organisaties stimuleren het 'selfempowerment' van hun werknemers en voorzien hiervoor de nodige randvoorwaarden. Bind-Kracht veronderstelt hulpverleners die sterk staan in hun eigen empowermentproces. Dit houdt in dat organisaties zorg dragen voor de hulpverleners als personen. Daarnaast veronderstelt Bind-Kracht krachtgerichte organisaties in een krachtgerichte omgeving. Er is ruimte nodig voor het creëren van ontmoetingskansen en steunsystemen. Krachtgericht groepswork biedt als aanvullende werkvorm een kans voor het delen van ervaringen, grenzen en beperktheden en het ontdekken van nieuwe mogelijkheden.

10. Bind-Kracht vereist overlegnetwerken en een krachtig beleid.

Tenslotte dienen ook organisaties hun krachten te bundelen. Een krachtgerichte hulpverlening vraagt ontkokering, gedeelde en naadloze zorg, om maatzorg voor de hulpvrager te realiseren in zijn traject bij verschillende organisaties. Op cliëntniveau is het lokaal cliëntoverleg een goede methodiek om afstemming tussen diensten te krijgen. De hulpvrager neemt daarbij een centrale plaats. Daarnaast benadrukken we de meerwaarde van het samenspel tussen professionals en paraprofessionals (zoals ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting), vrijwilligers en steunfiguren. Structurele samenwerking met organisaties die dicht bij de doelgroep staan en sterk in de gemeenschap opereren mag daarbij niet ontbreken. We denken daarbij aan Verenigingen waar Armen het Woord Nemen, buurtwerkingen en straathoekwerkers. Het lokaal of bovenlokaal sociaal beleid kan deze overlegnetwerken, structurele participatie en gedeelde zorg mee stimuleren. Zo wordt een krachtgericht sociaal beleid ontwikkeld.

Tien krachtlijnen als referentiekader

Deze tien krachtlijnen zijn de basis van Bind-Kracht en vormen een referentiekader voor hulpverleners en vrijwilligers om te werken aan kwaliteitsvolle hulpverlening voor mensen in armoede. Dit referentiekader hanteren we ook in dit boek. We vertalen onze visie en krachtlijnen naar werkinstrumenten die hulpverleners ondersteunen om Bind-Krachtmatig te werken.